

Személyiséglélektan III

Ken Wilber -2

Összeállította: dr. Pék Győző

2008 04 28

Forrás: Ken Wilber: A növekedés spektruma
171-193.o.

In *Bevezetés a transzperszonális
pszichológiába. Válogatás....*Ursus Libris,
2006

Csecsemőfejlődés: Mahler Margit (Margaret Mahler) kutatásai

újszülött fázisok

1. Autisztikus fázis (0-1 hó)

„A méhen kívüli élet első hetei, melyek alatt az újszülött pusztán biológiai élőlénynek tűnik, az ingerekre adott válasza reflexesek és talamusz-vezéreltek.

integrálatlan énszerkezetek

és pusztán szomatikus elhárító mechanizmusok

amelyek a túlcsordulásra és a kisülésre adott reakciókból állnak, melyek célja a homeosztatisz egyensúly fenntartása

A libidó túlnyomórészt zsigeri helyzetben van, mely nem tesz különbséget külső és belső között.

Mahler: „**zárt monádikus rendszer**„

vagy „**elsődleges differenciálatlan mátrix**“

Csecsemőfejlődés: Mahler Margit (Margaret Mahler) kutatásai

2. Szimbiotikus fázis (1-5 hó)

„A második hónaptól kezdve a csecsemő úgy viselkedik és működik, mintha ő és az anyja mindenható rendszer lennének – duálunió -, amelyet egy közös határ vesz körül.”

Ez „a differenciálatlanság állapota, az anyával való egybeolvadás, amelyben az »én« még nem vált el a „nem én”- től

Csecsemőfejlődés: Mahler Margit (Margaret Mahler) kutatásai

2. Szimbiotikus fázis (1-5 hó)

Mintha nem tudná világosan megkülönböztetni a **szenzoros-fizikai testét** az anyjától és általában a környezettől

A szimbiózis leglényegibb jellegzetessége a **szomatopszichikus, omnipotens összeolvadás** az anya leképeződésével és különösen a fizikailag két különböző egyént körülvevő közös határ illúziója

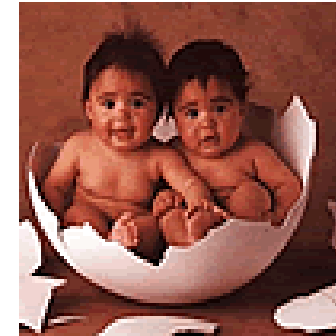
Csecsemőfejlődés: Mahler Margit (Margaret Mahler) kutatásai

3. Differenciáció alfázis (5-9 hó)

a „**kikelés**” szakasza

a csecsemő szenzoros-fizikai testi énjé „kikel”

vagy felébred korábbi szimbiotikus, az anyjával és a szenzoros-fizikai környezettel alkotott összeolvadt vagy duáluniójából.

Ennél a szakasznál minden normális csecsemő megteszi az első lépéseket az elszakadás felé - *testi értelemben* - az eleddig teljesen passzív, ölebe vett gyerek szerepétől

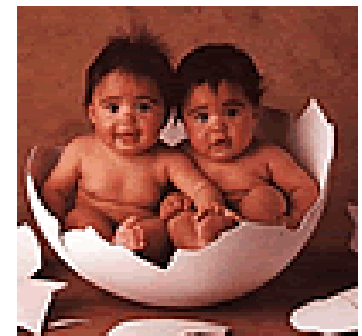
A gyerek elkezd megkülönböztetni saját testét az anyja testétől.

3. Differenciáció alfázis (5-9 hó) **a "kikelés"**

A csecsemő elkülönült **szenzoros-fizikai testi énként létezik**, de nem mint érzelmileg *elkülönült* fantazmikus-emocionális lény, mivel érzelmi énképei és érzelmi tárgyképei még mindig összefolyt és összeolvadt állapotban vannak.

Ez csak az **újraközeledési alfázisban** történik meg

a „lélektani értelemben vett születés”
vagyis a szeparáció-individuáció.

4. Gyakorló alfázis (9-15 hó)

a **grandiózus-
exhibicionista
nárcizmus** itt éri el a
csúcsát

Mahler: a világ „az ifjú
totyogó kincsesbányája”

nárcizmus a csúcson!!!!

Lefordíthatatlan szójáték az angolban:

a világ a gyermek kincsesbányája=
„the world is his oyster”

ugyanakkor a csukott osztriga (oyster) utal
az anya-gyerek szoros egységre i

4. Gyakorló alfázis (9-15 hó)

A libidinális megszállás lényegében áttolódik a gyorsan növekvő autonóm ego és funkciói szolgálatába. a overek pedig, úgy tűnik, **megmámorosodik saját képességeitől** és világának nagyságától.

A nárcizmus a tetőfokára hág! !!!!

Felvillanyozódik saját képességeitől, folyamatosan örül a táguló világában tett felfedezéseinek, és kvázi **beleszeret a világba, valamint saját nagyságába és mindenhatóságába.**

Blanck és Blanck (1979): „az én továbbra is úgy halmozza az értékeket, hogy a **nagyvilágot mágikusan beszippantja a saját képébe**”.

az én- és a tárgyrepresentációk még mindig **összeolvadt egységben** vannak.

5. Az újraközeledési alfázis (15-24 hó)

kulcsfontosságú: ez az a fázis,
amikor **az én- és a
tárgyreprezentációk
végül elkülönülnek.**

***különálló és elkülönült
fantazmikus-emocionális én***
bukkant fel végre és különült el
az érzelmi-libidinális
tárgyreprezentációról.

„**lélektani értelemben
megszületett** az emberi
csecsemő”.

A/először történik az egyszerű
születés;

B/azután a „kikelés”, vagyis az
elkülönült szenzoros-
perceptuális „**testi**” én
születése;

C/ majd végül az elkülönült
fantazmikus-emocionális vagy
„**lelki**” én megszületése.

5. *Az újraközeledési alfázis* (15-24 hó)

Ezzel a születéssel együtt jár az, hogy jól érezhetően elvész a grandiózus-omnipotens nárcisztikus fúzió az én és a tárgy egységei között, amely a korábbi stádiumra még jellemző volt,

és ezzel együtt könnyebben esik a megemelkedett **szeparációs szorongás és elhagyásos depresszió** áldozatául.....

5. Az újraközeledési alfázis (15-24 hó)

„fokozatosan és fájdalmasan fel kell adnia a saját nagyságáról szóló tévképzeteit”.

Mivel most már van elkülönült én, van már elkülönült másik is - a világ már nem is olyan kincsesbánya **elveszett a paradicsom** a gyerek számára.

Ám jóllehet a kisgyermek fantazmikus-emocionális testi énje már elkülönült a „másiktól”, **a gyermek elméje és teste még szoros egységet alkot**

az ödipális korszakban fognak végleg szétválni

6. Konszolidációs és érzelmi tárgyállandóság (24-36 hó)

Ez a végső alfázis a **szeparáció-individuáció folyamatának megszilárdulásáról** és az érzelmi-libidinális tárgyállandóság megszerzéséről szól.

- 1.) az **én és a tárgyak** reprezentációinak világos és viszonylag tartós differentiációja
- 2.) a rész-énképek integrációja egy **egész szelf-reprezentációba** amelybe beletartoznak az én „jó” és „rossz” vonatkozásai egyaránt
- 3.) a résztárgyak képeinek **egész tárgy-reprezentációkba** integrálása amelybe beletartoznak az érzelmi-libidinális tárgyak „jó” és „rossz” vonatkozásai egyaránt

6. fázis: „érzelmi tárgyállandóság”

Elkülönülnek az én- és a tárgyrepresentációk, és már a gyermeknek megvan a képessége arra, hogy a **szükségleti állapotától függetlenül** is fenntartsa a tárgyrepresentációkat.

Jöhet az **ödipális korszak**, amit vagy megold (normális lesz), vagy eltéved benne (pszichoneurotikus lesz)

Ezek tehát az embergyerek lelki
születésének hat normális állomásai
Margaret Mahler szerint.....

A fejlődés fordulópontja: Blanck és Blanck munkássága

Fejlődési törések:

A **kisgyermekkori pszichózisok** legnagyobb kórtörténeti tényezője az autisztikus-szimbiotikus fázisokban bekövetkezett fejlődési törés.

A gyerek **megrekedhet**

az autisztikus **1. fázis** zárt monádikus rendszerében, vagy

a szimbiotikus fázis mindenható duáluniójában, a **2. fázisban.**

Fejlődési törések (borderline)

Mahler: a **borderline-tünetek** legfontosabb kórtörténeti előzménye az **újraközeledési fázisban**- 5.fázis-bekövetkezett törés.

Ez a fejlődési megrekedés vagy az önstrukturalizálás törése a határeseti személyiséget **nyitva hagyja** az érzelmektől való elárasztottság, a fúziós pánik vagy az én-és-tárgy grandiozitás előtt.

Nem állnak rendelkezésére a **neurotikus elhárító mechanizmusok** (az elfojtás, a racionalizáció, az áttolás).

- Helyettük a neurotikus szint alatti elhárítások jelentkeznek: különösen
- a hasítás,
- a tagadás,
- a bekebelezés
- a kivetítés

Fejlődési fordulópontok

Az első fordulópont:

1. az autisztikus,
2. szimbiotikus és
3. differenciációs alfázisaival

a „**kikelés**” szakasza,

melynek során az
énrendszernek el kell
élnie, hogy kialakuljanak
a lét **fizikai és**
szenzoros-perceptuális
alapstruktúrái.

Második fordulópont:

4. gyakorlás
5. újraközeledés
6. konszolidáció

ahol el kell élnie, hogy
kialakuljanak a lét következő
nagy alapstruktúrái, az
emocionális-fantazmikus
struktúrák

differenciáció, a gyermekben
belül

belsővé vált énképek

Első fordulópont

Jacobson: a legkorábbi vagy autisztikus-szimbiotikus szakaszban még

nincs világos határvonal a csecsemő mint elkülönült testi egység és a külvilág között.

Még valószínűleg nincs tudatában annak, hogy feszült állapota a saját testéből jön, vagy hogy szükségletkielégüléseit és lelki feszültségeinek enyhítéseit valaki másnak köszönheti, aki nem ő.

Második fordulópont

Fokozatosan azonban az önmagával és a másikkal kapcsolatos érzékszervi –**szenzoros**-benyomásai révén elegendő mentális –**fantazmikus-kép** halmozódik fel benne önmagáról és a külvilágról.

Ebben a szakaszban az ön és tárgyleképezések még minden bizonnyal nagyon torzak

[összekeverednek vagy összeolvadnak], ami a projektív és introjektív mechanizmusoknak köszönhető.

Fizikai és érzelmi tárgyállandóság

Ezeknek a fejlődési fázisoknak köszönhetően az első fordulópont után alakul ki a piaget-i értelemben vett **fizikai tárgyállandóság**. Piaget szerint másfél év körül.

Ez a további fejlődés feltétele és a második fordulópont után alakul ki az **érzelmi tárgyállandóság**.

Mahler szerint ez ritkán alakul ki hároméves kor előtt.

A 9 legfontosabb funkcionálisan
domináns alapstruktúra / Ken Wilber

1. Szenzoros-fizikai

az anyag, az érzékelés és az észlelés
birodalma

Piaget szenzomotoros szintje,

Aurobindónál a fizikai-érzékszervi szint

2. fantazmikus-érzelmi

az érzelmi-szexuális szint

a bioenergia,

a libidó

a *prána*

az alsó vagy *képi* elme

a legegyszerűbb elmebeli „leképezés”,
amely csak **képeket** alkalmaz

3.Leképező elme - a „reprezentációs elme”

az egyik legfontosabb jellegzetessége:
nem egykönnyen tud belebújni a másik szerepébe.

Piaget: ahhoz még túl egocentrikus
Aurobindo „akarat-elméje”,
a jóga-pszichológia harmadik csakrája

Wilber: vannak-e más fordulópontok?

Az igazi éntfejlődésnek vége van hároméves
kor körül?!

Blos: A következő kör a kamaszkor

Blanck és Blanck: A házasság lehet a
következő »kör« ...az élet során számos,
talán végtelen körben folytatódik a
szeparáció-individuáció...

Wilber: az **ödipális korszak** a harmadik fordulópont

Megtaláljuk benne az egyre nagyobb internalizációt, a növekvő strukturalizációt és hierarchizációt, a növekvő mértékű szeparációt-individuációt és integrációt.

Azonban a folyamat már **új, magasabb és minőségileg más szerveződési szinten zajlik:**

a **fogalmi leképező elme** újonnan kialakuló alapstruktúráinak szintjén, amelyek magukkal hozzák az **érvédő mechanizmusok** (elfojtás), az énszükségletek, a tárgykapcsolatok,

a **lehetséges patológiák –neurózisok-** minőségileg más készletét.

Leképező elme (3.fordulópon)

A második fordulópon befejezésekor a kisgyermek fantazmikus-emocionális **énje elvál**ik a **környezetéről**, de a gyermek (fantazmikus és korai szimbolikus) **elméje és** (érzelmi-libidinális) **teste még nem vált el egymástól.**

Amikor (a magasabb rendű szimbólumokkal és fogalmakkal) kialakul a **leképező elme**, kezdetben még arra is jellemző az elme és a test fúziója.

Leképező elme (3.fordulópont)

Freud: az én és az ösztönén igazából nem válik ketté addig, amíg meg nem oldódik az ödipális szakasz.

A 3. fordulópont kérdése: a (leképező) **elme** és az (érzelmi-libidinális) **test** differenciációja /integrációja.

Ha ennél a fordulópontnál szakad meg a fejlődés, akkor **neurotikus énstruktúra** alakul ki.

neurotikus énstruktúra

a központi én leragad, **fixálódik** bizonyos testi késztetéseknél (beteges fenntartás),

vagy pedig **elfojt**, esetleg **disszociál** bizonyos testi késztetéseket (beteges megtagadás).

A 3. fordulópont sikeres teljesítése:

az elme és a test világosan kettéválik

új, magasabb rendű fogalmi énstruktúrába
integrálódik

amelyben szerepet kap egy új és magasabb
rendű internalizáció, a **felettes én**

Ami képes a **fogalmi tárgyállandóságra**

Piaget: nem alakul ki 6. életév előtt!